

κατηγορίας, ὅτι ἦτον ἀδιάφορος θεατὴς τῶν Ἰταλικῶν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων. Εἰς πολλὰς τῶν ποιήσεών του ἀντρεῖ μετὰ φλογεροῦ πάθους τὴν Ζάκυνθον. Ἐν τῶν ἁσμάτων αὐτοῦ, ἴσως τὸ τελευταῖον ἰδοῦ πῶς ἀρχεται·

*Nè piu mai toccherò le sacre sponde
Ove il mio corpo fanciulletto giacque,
Zacinto mia, ei.*

α Δὲν θέλω πατήσῃ ποτὲ, φίλη Ζάκυνθος, τὰς ἐσ-
ρὰς ὀχθὰς σου, ὅπου νήπιον ἀνετράφην κτ.
Περαινεται δὲ οὕτω·

*Tu non altro che il canto avrai del figlio
O materna mia terra; a noi prescrisse
Il fato illacrimata sepoltura.*

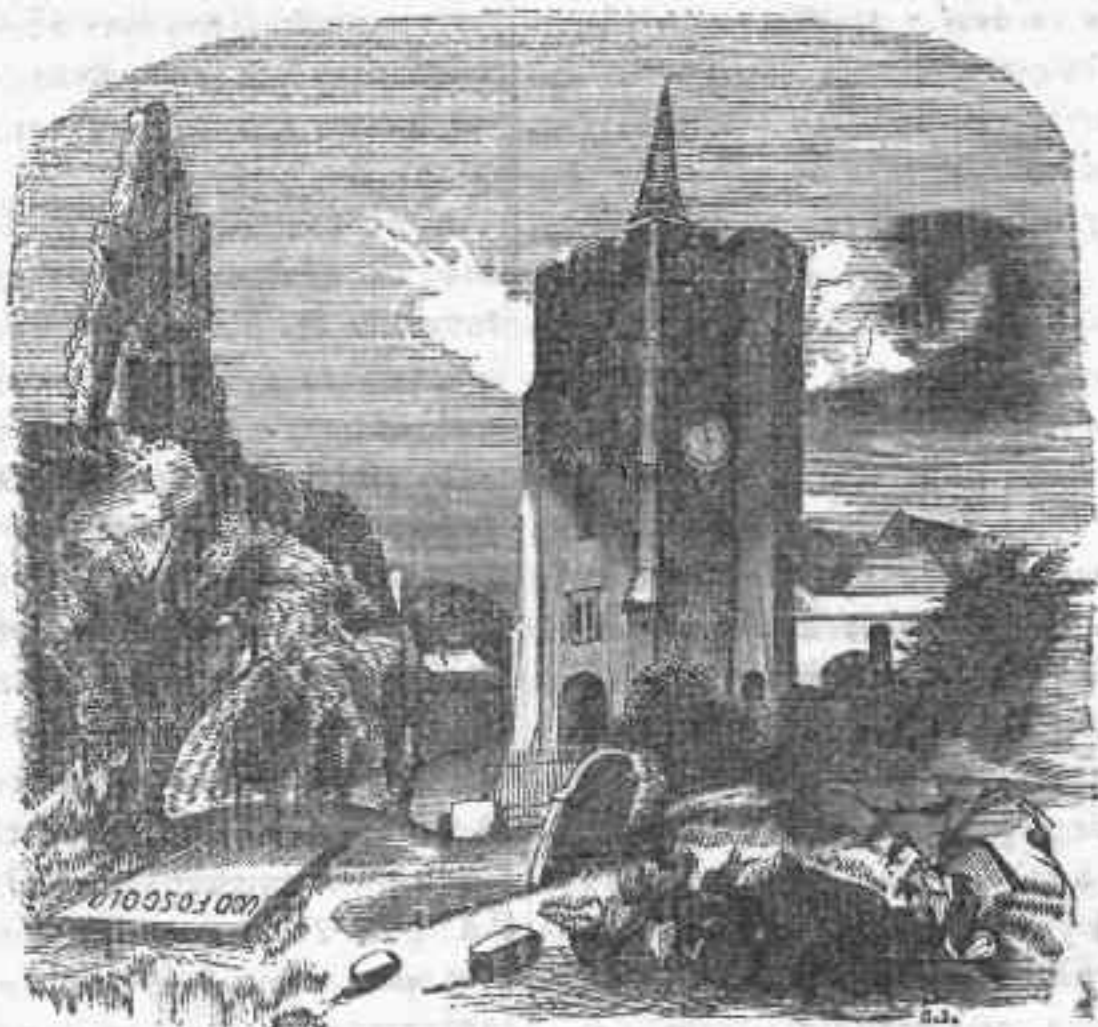
ε Οὐδὲν ἄλλο θέλεις ἔχει ἐκ τοῦ υἱοῦ σου, ὦ γῆ!

Σὲ παρακαλῶ, καὶ ἡ παράκλησίς μου ἔστω θερμότης, μὴ εἰπῇς εἰς ἄνθρωπον ζῶντα, οὔτε εἰς ἄνδρα, οὔτε εἰς γυναῖκα, ὅτι πάσχω, ἢ ὅτι ἔχω ἀνάγκην συνδρομῆς. Τὴν εὐχὴν ταύτην σοὶ ἐκφράζω, διότι ἤκουσά τι περὶ τῆς Μῆς Φλωριάν.

Ἡ ἀγαθότης τῆς ψυχῆς σου ἄλλως πράττουσα ἠθέλην ἐπιφέρει σκληρὰν πληγὴν εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ ἐπαυξήσῃ τὰ ψυχικά μου παθήματα καὶ τὴν σωματικὴν ἀσθενεῖάν μου. Ἰγίαινε. Ἐὖν δύνασαι νὰ ἔλθῃς, τὴν Κυριακὴν σὲ περιμένω. Σὲ ἀσπάζομαι ἐκ καρδίας.

3. Αὐγούστου 1827, τούτέστι 22 Ἰουλίου. π

Καὶ ἄρτων ἐπιδεῖς ἀπέθανεν ὁ Φάσκολος, ἐνῶ παλαιὰ ὀρχήστρικα διατῶνται εἰς μέγαρον μεγαλοπρεπὴ καὶ πλούσια! Ἐν μάρμαρον εἶναι ὁ πεπρωμένος τῆς μεγαλοφυΐας πλούτος.

Ὁ τάφος τοῦ Φασκόλου.

τῆς μητρός μου, ἢ μόνον τὰ ἅσματα. Ἡ εἰμαρμένη ὤρισεν εἰς ἐμὲ κηδεῖαν ἀδάκρυτον.

Ἀπέθανε πλήρης δόξης καὶ ἄξιος αὐτῆς τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1827. Ἰδοῦ ἡ τελευταία τῶν περισωθισῶν ἐπιστολῶν του, γεγραμμένη πρὸς τὸν κληρικὸν Ριέγον.

Φίλων φίλτατε!

Ἐπίμοχθος εἶναι δι' ἐμὲ ἡ γραφὴς, καὶ μ' ὅλον τοῦτο τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ αἶσθημα μοῦ παρέχει τὴν δύναμιν ὅπως σοὶ γράψω εὐχαριστῶν σε καὶ διὰ τὴν ἐπιστολήν καὶ διὰ τὰ δῶρα. Ἐλαβον σήμερον τοὺς ἄρτους, τὰ βιβλία, τὰς ἐφημερίδας, πᾶν ὅτι μοὶ ἔστειλεις, ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ, μὴ μοι ἀποστείλῃς τι πλέον. Ἐὖν λάβω ἀνάγκην ἢ παραγγελίας ἢ ἄλλου τινός, θέλω σοὶ γράψαι, ἀρκετὰς ἤδη ἔχεις τὰς ἐνοχλήσεις, φροντίζων περὶ τῆς υγείας μου.

Ὁ ὑδρῶψ προχωρεῖ ταχύτατος, καὶ ὁμοίως ὁ χειρουργὸς λέγει ὅτι δὲν εἶναι ὥριμος ἐτι πρὸς χειρουργίαν.

ΤΥΝΙΣ.

—ο—

Ἡ κατὰ Στράβωνα Τύνις, τὴν ὁποίαν ὁ Πολύβιος καὶ ὁ Διόδωρος γράφουσι Τύνητα, ἀρσενικῶς καὶ διὰ τοῦ η, ἀποτελεῖ μίαν τῶν κατὰ τὴν βόρειον τῆς Ἀφρικῆς παραλίαν Βερβερικῶν ἐπικρατειῶν, οὕτως ὀνομασθεισῶν, διότι, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατακτῆσεως τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἐν τῇ ἐξδόμῃ ἐκατονταετηρίδι, οἱ ἰθαγενεῖς αὐτῶν κάτοικοι ἐκλήθησαν Βερβέροι. Εἶναι δὲ τὸ ἔθνος τοῦτο, τοῦ ὁποῦ ἀπόγονοι εἰσὶν οἱ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τοσοῦτον πολυθρύλλητοι καταστάντες Καθύλοι, αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἱστορίᾳ πολλάκις μνημονεύμενον ἔθνος τῶν Νομάδων καὶ Μχυριτανῶν. Οἱ Βερβέροι, οἱ λόγῳ μὲν τῆς γλώσσης μετὰ οὐδενὸς ἄλλου ἔθνους, ὥς φαίνεται, συγγενεῦντες, ἦσαν, κατὰ τὴν διαίταν καὶ τὰ ἔθνη, ὅμοιοι τῶν Βεδουῶν.

των Ἀράβων, καί, καθὼς αὐτοί, πολέμιοι ὄντων τῶν ἐθνῶν, ὅσα κατόικουν εἰς μονίμους οἴκους καὶ πόλεις. Τοῦτο διευκόλυνε τὴν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἐπελθόντων Ἀράβων σχέσιν ἐντεῦθεν πρὸς τοῦτοίς οἱ Ἀράβες ὑπέλαβον τοὺς ἀπογόνους ἐκείνους τῶν Νομάδων καὶ Μχυριτανῶν ὡς συγγενεῖς ἐτέρου τινὸς ἔθνους, προηγουμένως γενομένου εἰς αὐτοὺς γνωστοῦ, κατοικοῦντος εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρυθρᾶς θαλάσσης, ἔχοντος ἥδη ὅμοια τῶν κατοίκων αὐτῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ φέροντος τὸ τῶν Βερβέρων ὄνομα. Ὅθεν μετεβίβασαν μετὰ τοῦ θρησκείματος καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὰς Ἀφρικανικὰς ἐκείνας φυλάς. Τοῦλάχιστον ἔκτοτε τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀναφαίνεται κατὰ πρῶτον ἐν τῇ Ἀφρικῇ, ἥτις δὲ παντάπασιν ἄγνωστον εἰς τοὺς ἀρχικοὺς αὐτῆς κατοίκους.

Ἡ ἐπικράτεια τῆς Τύνιδος πρὸς ἀνατολὰς μὲν καὶ πρὸς βορρᾶν συνορεύει μετὰ τῆς μεσογείου, πρὸς δυσμὰς δὲ μετὰ τῆς Ἀλγερίας, πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν μετὰ τῆς ἐπικρατείας τῆς Τριπόλεως, καὶ πρὸς μεσημβρίαν, μετὰ τῆς Σαχαρικῆς ἐρήμου. Ἡ παράλια ἔχει κλίμα λαμπρότατον. Ἡ γῆ πρασινίζει ἀπὸ τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς καὶ κατὰ Μάρτιον μῆνα νέκ φύλλα στολίζουσιν ὅλα τὰ δένδρα. Ἡ μεγάλη καὶσις ἀρχίζει τὸν Ἰούνιον καὶ ἐξεκκολουθεῖ μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου. Καλλιεργεῖται δὲ ἐκεῖ ὁ κρόκος, ὁ καπνὸς, καὶ ὅλοι οἱ καρποὶ τῶν θερμάτων κλιμάτων, οἷον πορτοκάλια, ῥόδια, λεμόνια, ὑδροπέπωνες, πιστάκια, σίκα, ζίζυφα, εὐδακμῶσι θαυμασιῶς ἐξεναντίας αἱ μὴλα καὶ αἱ ἄπισαι τῆς Εὐρώπης ἀποβάλλουσι τάχιστα τὴν ποιότητά των. Ἡ γῆ εἶναι τοσοῦτον γόνιμος, ὥστε, χωρὶς οὐδενὸς κοπρίσματος, παράγει τοὺς ἀφρονωτέρους καρποὺς, σίτον, λάχανα, ἔλαιον· πολυάριθμα δὲ ποίμνια καλύπτουσι τὰς πεδιάδας. Ἀφ' ἐτέρου, τὸ μεσημβρινὸν τῆς χώρας μέρος εἶναι πιδίον ἄγονον καὶ ἀμμιώδες, μὴ φέρον ἔχνος τι καλλιεργεῖας εἰμὴ παρὰ τὴν θάλασσαν, ὅπου ὁ ἐλαιὼν ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν περιουσίαν τῶν κατοίκων. Τὰ ὄρη τῆς χώρας τρύτης, ὧν τὰ μάλιστα λόγου ἄξια εἶναι ὁ μεζών καὶ ὁ ἐλάττων Ἀτλας, περιέχουσιν ἀργυρον, χαλκόν, μόλυβδον καὶ ὑδράργυρον, ἀλλὰ οἱ θεσχυροὶ αὐτοὶ μένουσι νεκροί, διότι οὐδεὶς φροντίζει νὰ τοὺς ἐξορύξῃ.

Τὸ ἐμπόριον ἐν τούτοις δὲν εἶναι μικρόν· συνεχῆς ἐπιμίσξις ὑπάρχει διὰ κερδανίων μετὰ τῆς Νιγηρικῆς, τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Μαρόκου. Ἐξάγονται δὲ σίτος, ἔλαιον, μαλλίον, χρυσίτις, δέρματα ἀγρίων ζώων, περὰ στρουθοκαμήλων, σάλια, φοίνικες, κοράλια καὶ τὰ τοιαῦτα· τὸ δὲ μονοπώλιον τῆς τῶν δερμάτων καὶ τοῦ κηροῦ ἐμπορίας ἀνήκει εἰς τὴν κυβερνήσιν, ἥτις παρεχώρησεν αὐτὸ εἰς ἐταιρίαν Μαύρων καὶ Ἰουδαίων· ἐνοικιάζει δὲ καὶ τὴν ἀλιεῖαν τοῦ κοραλίου καὶ τοῦ θύννου. Ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Σουηδία καὶ ἡ βόρειος Ἀμερική μετέρχονται ἀξιώλογον μετὰ τῆς Τύνιδος ἐμπόριον.

Ὁ τόπος αὐτὸς δὲν στερεῖται βιομηχανίας τινὸς καὶ ἔχει καλὰ ἐργαστᾶσια μετὰξις, ἐριούχων, μαρμαρίνου, σαλίων καὶ φεσίων. Ἀλλ' ἡ ἀμάθεια τῶν κατοίκων εἶναι μεγάλη. Οἱ σοφώτεροι αὐτῶν μόλις

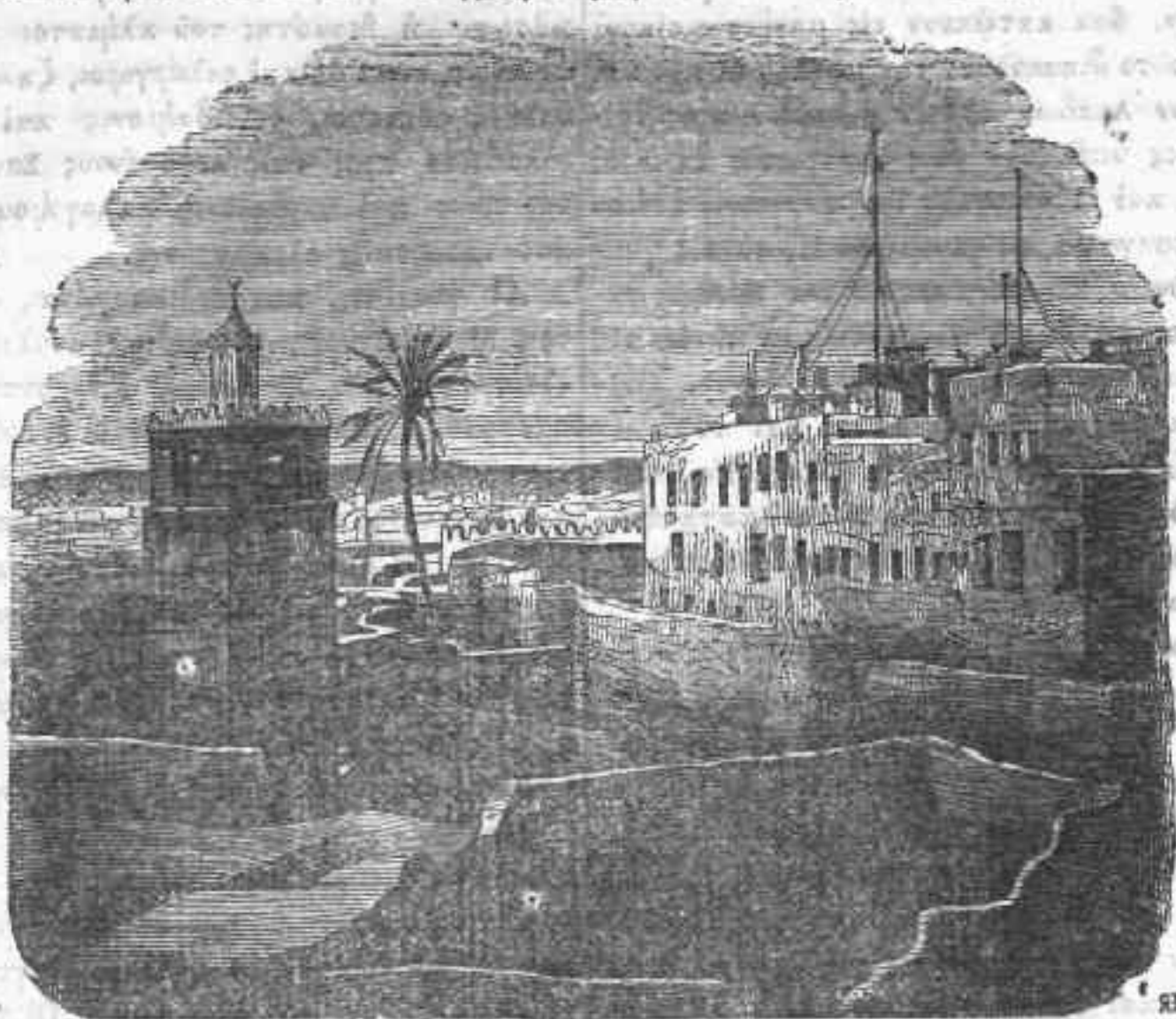
ἔξεύρουσι νὰ γράψωσι, νὰ ἀναγνώσωσι καὶ νὰ λογαριάσωσι· ἡ θερμότης τοῦ κλίματος καθιστᾷ αὐτοὺς ἄδραναις, εἶναι δὲ καὶ φιλάργυροι, ζηλότυποι εἰς ὑπερβολὴν, εὐπιστοι, δεισιδαίμονες καὶ ἔχουσι πολλὴν εὐλάβειαν πρὸς τοὺς λεγομένους Σαντώνας, πλάνητάς τινας καὶ παράφρονας καλογήρους, οἵτινες ζῶσιν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐλεημοσύνης.

Αἱ γυναῖκες, καταδεδικασμένα, ὡς παρ' ἅπασιν τοῖς Μωαμεθανοῖς, εἰς αἰδίδιον δουλείαν καὶ ἀποκεκλεισμένα τῆς κοινωνίας, ἐξέρχονται σπανίως καὶ πάντοτε κεκαλυμμένα. Εἶναι ἐντούτοις ὡραῖαι, ἔχουσιν ὤψιν ζωηράν καὶ λεπτὴν, κόμης μελαίνας καὶ μακράς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ των εἶναι ἐκφραστικώτατοι. Μάλιστα δὲ διακρίνονται διὰ τὴν καθαριότητά των, φοιτῶσαι συχνάκις εἰς τοὺς λουτρῶνας καὶ μυρούμεναι δι' ἀρωμάτων. Ἡ φύσις ἀναπτύσσεται παρ' αὐταῖς πρωτόμωτα καὶ πολλάκι εἶναι μητέρες ἀπὸ τῆς ἡλικίας ἑνδεκα ἐτῶν.

Κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς, ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς ἐπικρατείας ταύτης συμποσοῦται εἰς 2,000,000 Βερβέρων (ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο περιλαμβάνονται ἤδη οἱ ἀπόγονοι τῶν τε ἐπελθόντων Ἀράβων καὶ τῶν ἀρχαίων ἰθαγενῶν κατοίκων), Τούρκων, Εβραίων καὶ Μαύρων. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι πρεσβεύουσι μὲν τὸ αὐτὸ μὲ τοὺς Βερβέρους καὶ Τούρκους θρήσκευμα, εἶναι ὅμως φυλὴ διάφορος, διότι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων ἐποίκων τῆς χώρας, Καρχηδονίων, Ῥωμαίων, Ἑλλήνων, οἵτινες, ἐπὶ τῆς Ἀραβικῆς κατακτήσεως, ἐδέχθησαν μὲν τὸν Ἰσλαμισμόν καὶ δι' αὐτοῦ συνεχωνεύθησαν μετὰ τῶν Ἀράβων, διακρίνοντο ὅμως πάντοτε ἀπὸ τε τούτων καὶ τῶν Βερβέρων, νομάδων ὄντων, διότι κατόικουν τὰς πόλεις καὶ μετήρχοντο μόνιμον γεωργικὸν βίον· ὅθεν καὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν ἐκλήθησαν βραδύτερον ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν Μαύροι, ἂν καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ προσήκει ἰδίως εἰς τοὺς Βερβέρους. Οἱ Ἰουδαῖοι συμποσοῦνται εἰς 140,000 ψυχάς. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ 1200 ἕως 1500 ἀρνησῆχοι, ὧν πολλοὶ προάγονται εἰς τὰ ἀνώτερα τῆς χώρας ἀξιώματα. Ὁ ἡγεμὼν, ὅστις φέρει τὸν τίτλον τοῦ Βεῦ, εἶναι ὑποτελὴς τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, ἀλλ' ἡ σχέσις αὕτη τῆς ὑποτελείας περιορίζεται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἐπικύρωσίν του, ὅτε λάβῃ τὸ ἀνώτατον ἐκεῖνο ἀξίωμα, καὶ εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν δώρων τινῶν. Πρὸ τινῶν ἐνιαιυτῶν ἡ ὑψηλὴ πύλη ἀπεπειράθη ἀπανειλημμένως νὰ κατστήσῃ πραγματικώτερον ὅπως οὖν τὸ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κράτος τῆς, ἀλλ' ἡ Γαλλία ἥτις, ἀρχεῦσα τῆς Ἀλγερίας, ἔχει μέγιστον συμφέρον νὰ διατηρῇ τὴν ἀμφίβολον τρύτην αὐτονομίαν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Τύνιδος, διεκόλυτεν αἰεποτε τὰς προσπάθειάς ἐκείνας τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως, καὶ σήμερον ἡ Τύνις εἴμπορεῖ μᾶλλον νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑποτελὴς τῶν Γάλλων ἢ τῶν Ὀθωμανῶν.

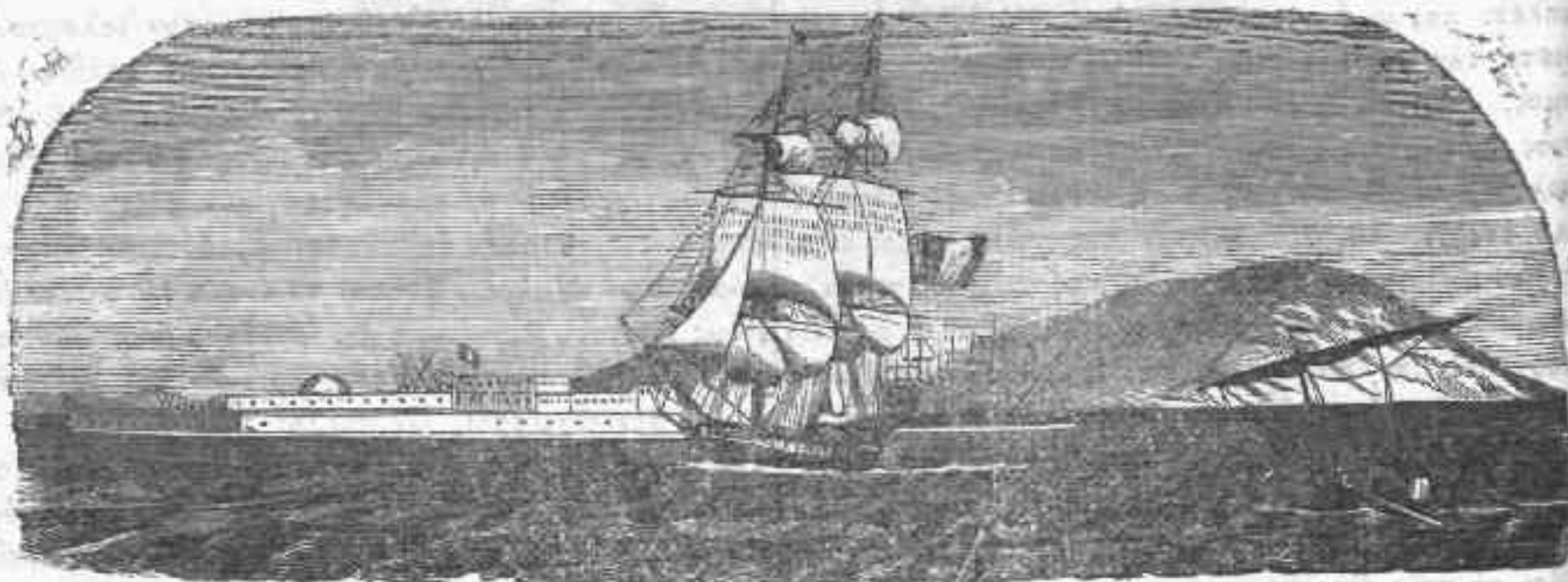
Πρωτεύουσα τῆς χώρας πόλις εἶναι ἡ Τύνις, κειμένη ἐπὶ τῆς κλιτύος λάφου τινὸς, ἀπέχοντος 300 μὲν βήματα ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου λίμνης, ἥτις κοινωνοῦσα μετὰ τῆς μεσογείου ὀνομάζεται πολλάκις καὶ κόλπος, πέντε δὲ περίπου λεύγας, πρὸς τὸ βορειανατολικόν, ἀπὸ τῆς

ἀρχαίας Καρχηδόνος. Προστατεύεται δὲ ὑπὸ φρουρίου μεγάλου καλουμένου Γουλέττα καὶ ὑπὸ ἀσθενούς

Φρούριον Τένιδος.

περιτειχίσματος. Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς εἶναι στενὰ, βυπαρά, ἀστρωτοὶ καὶ ἐλικοειδεῖς· μακρόθεν ὁμως θεω-
ρουμένη ἡ πόλις ἔχει χάριν τινα. Αἱ οἰκίαι, κατασκευασμέναι ἐκ πλίνθων ὀπτῶν, ὑψοῦνται ἀμυρθεα-

Τένις.

τροιδῶς ἔχουσι δὲ ἐν μόνον πάτωμα καὶ ἀπολήγου-
σιν εἰς ἀνδρῶν. Ἐσθθεν αἱ οἰκίαι εἶναι καθρώταται, πόλεις τεύχες, ὑπὸ πανώλους, χωρὶς νὰ φέρῃ εἰς πύ-
αι δὲ τῶν πλουσίων καὶ μεγιστάνων, πολυτελῶς ρας τὸ ἐπιχείρημα. Ἐκυρίευσε δὲ ἐξ ἐφόδου τὴν Γου-
κεκοσμημέναι. Κυριώτατα τῆς πόλεως οἰκοδομήματα λήτταν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας Κάρολος ὁ Ε'.
εἶναι, τὰ νέκ τοῦ Βεῦ ἀνάκτορα, μέγα καὶ πολυδά-
πανον κτίριον Ἀρχιεπὶς τέχνης· πάντε εὐρύχωροι καὶ
καλοὶ στρατῶνες, μάλιστα δὲ ὁ νέος στρατῶν, δυ-
νάμενος νὰ περιλάβῃ ἀνέτως 5500 ἀνδρῶν· τὸ ὑ-
δραγωγεῖον, τὸ χρηματιστήριον καὶ τινὰ τζαμιά. Τὸ
πλῆθος τῶν κατοίκων συμποσεῖται κατ' ἄλλους εἰς
100, κατ' ἄλλους δὲ εἰς 140,000 ψυχῶν. ἔχει δὲ
ἡ πόλις πολλὰ ἐργαστήσια μεταξωτῶν, φισίων, πζ-
νικῶν καὶ τὸ ἐμπόριόν τας εἶναι λόγου ἄξιον.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ Ὁποῖς, ἐπιχειρήσας, ἐν τῇ διευτέρᾳ αὐτοῦ στυφορορίᾳ, τὴν

πολιορκίαν τῆς Τένιδος, ἀπέθανε πρό τῶν πυλῶν τῆς
πόλεως τεύχες, ὑπὸ πανώλους, χωρὶς νὰ φέρῃ εἰς πύ-
ρας τὸ ἐπιχείρημα. Ἐκυρίευσε δὲ ἐξ ἐφόδου τὴν Γου-
λήτταν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας Κάρολος ὁ Ε'.
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΛΛΑΝΔΙΚΩΝ ΠΤΩΧΟΚΟΜΕΙΩΝ.
Ἡ πτωχεία εἶναι τὸ δεινότερον ἰσως νόσημα τῆς νεο-
τάρης καινῶν. Πτωχεῖαν δὲ λέγοντες, δὲν ἐννοοῦ-
μιν τὴν πείνιν. Τὴν μεταξὺ πτωχείας καὶ πείνιν διά-
κρισιν ἐποιοῦν καὶ αὐτοὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν. «Πτω-
χοῦ μὲν γὰρ βίη, ζῆν μηδὲν ἔχοντα· τοῦ δὲ πείνητος,
ζῆν ρειδόμενον καὶ τοῖς ἐργοῖς προσέχοντα· περιπόνη-
σθαι δ' αὐτῷ μηδὲν, μὴ μόντοι μὴδ' ἐπιλείπειν».